

Z Á K O N

ze dne 2012,

kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ Změna zákona o vysokých školách

Čl. I

Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění zákona č. 210/2000 Sb., zákona č. 147/2001 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 96/2004 Sb., zákona č. 121/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 473/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 342/2005 Sb., zákona č. 552/2005 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 310/2006 Sb., zákona č. 624/2006 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 189/2008 Sb., zákona č. 110/2009 Sb., zákona č. 419/2009 Sb., zákona č. 159/2010 Sb., zákona č. 365/2011 Sb. a zákona č. 420/2011 Sb. se mění takto:

1. V § 21 odst. 1 se za písmeno e) vkládá nové písmeno f), které včetně poznámky pod čarou č. 11a zní:

„f) činit vhodná opatření pro studium rodičů, a to po dobu, po kterou by jinak trvala jejich mateřská či rodičovská dovolená^{11a} (dále jen „uznaná doba rodičovství“),“

---

^{11a} § 195 – 198 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.“

Dosavadní písmena f) a g) se označují jako písmena g) a h).

2. § 54 včetně nadpisu zní:

„ § 54

Přerušeni studia

(1) Studium ve studijním programu může být za podmínek stanovených studijním a zkušebním řádem i opakovaně přerušeno. Studijní a zkušební řád stanoví nejdelší celkovou dobu přerušeni studia.

(2) Na přerušeni je vždy nárok v souvislosti s těhotenstvím, porodem či rodičovstvím, a to po celou uznanou dobu rodičovství.

(3) Doba přerušení po uznanou dobu rodičovství se nezapočítává do celkové doby přerušení studia podle odstavce 1 ani do maximální doby studia, je-li taková doba vnitřními předpisy stanovena.

(4) V době přerušení studia není osoba studentem. Uplynutím doby, na kterou bylo studium přerušeno, vzniká osobě právo na opětovný zápis do studia. Vysoká škola stanoví podmínky, za nichž se osoba v uznané době rodičovství může opětovně zapsat ke studiu dříve, než uplyne doba, na kterou bylo studium přerušeno.“

3. Za § 54 se vkládá nový § 54a, který včetně nadpisu a poznámky pod čarou č. 15b zní:

„§ 54a

Zvláštní ustanovení o průběhu studia

Studentce, která v průběhu studia porodí, se lhůty pro plnění studijních povinností, jakož i pro splnění podmínek pro postup do dalšího semestru, ročníku nebo jiné etapy studia vyplývající zejména ze studijního a zkušebního řádu, prodlužují o dobu, po kterou by jinak čerpala mateřskou dovolenou^{15b}, a to za předpokladu, že v této době studium nepřeruší.“

---

^{15b} § 195 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.“

4. Na konec § 58 odst. 3 se vkládá věta, která zní:

„Od celkové doby studia vypočtené podle tohoto odstavce se však nejdříve odečte uznaná doba rodičovství.“

ČÁST DRUHÁ Změna zákona o státní sociální podpoře

Čl. II

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 137/1996 Sb., zákona č. 132/1997 Sb., zákona č. 242/1997 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 158/1998 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 492/2000 Sb., zákona č. 271/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 125/2003 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 438/2003 Sb., zákona č. 453/2003 Sb., zákona č. 53/2004 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 315/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 124/2005 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 204/2005 Sb., zákona č. 218/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 552/2005 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 134/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 213/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 269/2007 Sb., zákona č. 379/2007 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 414/2008 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 326/2009 Sb. a zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 461/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č.

281/2009 Sb., zákona č. 346/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 414/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 267/2011 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 408/2011 Sb. a zákona č. 428/2011 Sb. se mění takto:

1. V § 12 odst. 1 se za písm. a) vkládá nové písm. b), které včetně poznámky pod čarou č. 38b zní:

“b) v případě ženy také doba přerušení studia na vysoké škole, po kterou by jinak trvala její mateřská či rodičovská dovolená^{38b} (dále jen „uznaná doba mateřství“),“

---

^{38b} § 195 – 198 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.“

Dosavadní písmena b) a c) se označují jako písmena c) a d).

2. V § 14 se na konci odstavce 1 doplňuje věta

„Soustavná příprava dítěte na budoucí povolání na vysoké škole trvá i po dobu, po níž je studium přerušeno, jde-li zároveň o uznanou dobu mateřství.“

ČÁST TŘETÍ Účinnost

Čl. III

Tento zákon nabývá účinnosti dne 1. 1. 2013.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

I. Obecná část

A. Zhodnocení dosavadní právní úpravy včetně zhodnocení současného stavu ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Matce „zaměstnankyni“ přísluší peněžitá pomoc v mateřství (dávka nemocenského pojištění, která přísluší matce v době pokročilého těhotenství a po porodu (celkem 28 týdnů) v souvislosti s péčí o narozené dítě, ve výši přibližně 70% původní hrubé mzdy), případně vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství (při převedení na jinou hůře placenou práci), následně rodičovský příspěvek. Matce „studentce“ (nebyla-li matkou „zaměstnankyni“) nevzniká nárok na pomoc v mateřství, neboť neplatila nemocenské pojištění, rovnou po porodu jí tedy přísluší rodičovský příspěvek. Celková výše, v níž lze vyčerpat rodičovský příspěvek, je pro obě matky 220.000 Kč. Vedle toho, že matka zaměstnankyně dostane celkově více – právě o výši celkové peněžitě pomoci v mateřství – má také na rozdíl od matky studentky možnost zvolit si rychlost čerpání rodičovského příspěvku, a to v závislosti na předchozí výši příjmu (jejích nebo otce dítěte) až do měsíční výše příspěvku 11.400 Kč. Matka studentka je povinna čerpat po dobu 9 měsíců měsíční rodičovský příspěvek ve výši 7.600 Kč, a následně pouze ve výši 3.800 Kč, ledaže by ona nebo otec dítěte měli v bezprostředně předcházející době příjmy vyšší než cca 11.000 Kč měsíčně, což není běžné. Oběma náleží porodné, pakliže splňují limity (nízkého příjmu). Za obě platí zdravotní pojištění stát. Oběma náleží přídavek na dítě, případně další příplatky a příspěvky (pokud splní podmínky). Podmínkou pro nárok na rodičovský příspěvek je osobní celodenní péče; považuje se za splněnou, jestliže rodič zajistil péči o dítě jinou zletilou osobou i pokud je výdělečně činný nebo je studentem soustavně se připravujícím na budoucí povolání (§ 12 až 15 zákona o státní sociální podpoře). Matka v době přerušení studia je tzv. osoba bez zdanitelných příjmů (OBZP).

Matka zaměstnankyně je tedy z hlediska sociálního zabezpečení ve výhodnějším postavení než matka studentka, neboť má šanci na vyšší příjmy v podobě nároku na peněžitou pomoc v mateřství, a dále má možnost zvolit si rychlejší čerpání rodičovského příspěvku. Konečně celkový objem vyplacených peněz je u matky zaměstnankyně vyšší, a to právě o peníze vyplacené na peněžitě pomoci v mateřství. **Z toho plyne, že je racionální mít dítě až jako zaměstnankyně, nikoli jako studentka.**

Postavení matky v pracovním právu

Zákoník práce přiznává zvláštní péči a ochranu pro ženy v těhotenství, jakož i zvláštní pracovní podmínky pro matky a jiné zaměstnance pečující o dítě. Vedle toho zakotvuje nárok na mateřskou dovolenou po dobu 28 týdnů (resp. 37, porodila-li zaměstnankyně zároveň dvě nebo více dětí) a dále na rodičovskou dovolenou do 3 let věku dítěte. Mateřskou a rodičovskou dovolenou jsou přitom zaměstnankyně a zaměstnanec oprávněni čerpat současně.

Postavení matky při studiu na vysoké škole

Jak stanoví Listina základních práv a svobod v čl. 33 odst. 2, stát je povinen – je-li to v možnostech společnosti – zabezpečovat bezplatné vysokoškolské vzdělání pro všechny, kteří prokážou, že mají dostatečné schopnosti. Možnosti společnosti jsou platnou právní úpravou (§ 58 zákona o vysokých školách) chráněny mj. poplatky za delší studium, které jsou veřejné vysoké školy (tj. školy zřízené a financované za účelem poskytování onoho ústavního

práva na bezplatné vysokoškolské vzdělání) povinny vybírat mj. v případě, že někdo studuje neúměrně dlouho (tj. déle než standardní dobu studia + jeden rok). Přestože vysoké školy jsou oprávněny vybírat uvedené poplatky v zákonem neomezené výši (zákon stanoví pouze minimální výši poplatku), zákon nepožaduje, aby prodloužení studia bylo zaviněné či společensky nebezpečné.

Zároveň zákon o vysokých školách v § 54 dále přikazuje vysokým školám stanovit nejdelší celkovou dobu přerušení studia, a to bez ohledu na důvody, které k jejímu čerpání došly.

Zákon o vysokých školách sice výslovně neukládá vysokým školám povinnost stanovit nejdelší dobu studia, takovou možnost nicméně z povahy věci připouští (vysoké školy jsou povolány autonomně vnitřními předpisy upravit otázky týkající se organizace studia). A vysoké školy ke stanovení nejdelší doby studia přistupují.¹

Zákon o vysokých školách upravuje také podmínky pro zvláštní sociální pomoc studentům vysokých škol ve formě stipendia v případě tíživé sociální situace studenta (§ 91 odst. 2 písm. d), tzv. sociálního stipendia. Podmínkou pro nárok na něj je vedle nízkého příjmu rodiny též studium ve standardní době studia.

Je zřejmé, že zákon o vysokých školách a vysoké školy samotné nereflektují, že by k prodloužení studia či jeho přerušení mohlo dojít z důvodů mateřství či rodičovství. Je přitom nesporné, že pro zdárný průběh vysokoškolského studia je nezbytné průběžné, soustavné a usilovné plnění studijních povinností, které může být mateřstvím a rodičovstvím vážně ohroženo. Nebo též opačně – snahou o řádné plnění studijních povinností může být ohrožena kvalita mateřské a rodičovské péče, ne-li přímo mateřství jako takové. Jak plyne z podmínek pro mateřství a rodičovství nastavených zákoníkem práce, je nesporné, že mateřství a rodičovství není (nebo není plně) slučitelné s výkonem práce. Za současného stavu sociální vyspělosti české společnosti však není zřejmé, proč právo neposkytuje

---

¹ Srov. např. Studijní a zkušební řád Univerzity Karlovy v Praze (čl. 4 odst. 13):

Maximální doba studia ve studijním programu je standardní doba studia tohoto studijního programu navýšená o pět let v případě magisterského studijního programu nenavazujícího na bakalářský studijní program; v ostatních případech navýšená o tři roky. Pokud by konec takto stanovené maximální doby studia připadl na období mezi 1. červnem a 29. zářím běžného kalendářního roku, prodlužuje se maximální doba studia tak, aby její konec připadl na 30. září téhož kalendářního roku. Neukončí-li student řádně studium během maximální doby studia, posuzuje se tato skutečnost tak, že nastal případ uvedený v čl. 12 odst. 1 písm. b). Po uplynutí maximální doby studia nemůže student skládat zkoušky, státní závěrečné zkoušky ani se podrobovat jiným formám kontroly studia dle čl. 6 odst. 8.

Studijní a zkušební řád Masarykovy univerzity (čl. 22 odst. 10 a čl. 27 odst. 3):

Poslední část státní zkoušky ve studiu musí student úspěšně vykonat nejpozději v semestru, po jehož ukončení uplyne od doby zápisu do tohoto studia dvojnásobek standardní doby studia. Studentovi, který v této lhůtě státní zkoušku úspěšně nevykoná, je ukončeno studium podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona. Na postup při rozhodování v této věci se vztahuje § 68 zákona.

Maximální doba od zápisu ke studiu v doktorském programu do řádného ukončení studia je sedm let. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou bylo studium přerušeno z důvodů rodičovství nebo z vážných zdravotních důvodů, nebo z důvodu výkonu základní, náhradní nebo civilní vojenské služby. Dále se nezapočítává doba přerušení studia podle čl. 31 odst. 6 a čl. 32 odst. 9.

Studijní a zkušební řád Českého vysokého učení technického v Praze (čl. 3 odst. 7):

Doba studia je doba od prvního zápisu do studia po přijetí do studijního programu do ukončení studia podle čl. 20 odst. 1 a odst. 5. Do doby studia se započítávají i všechna přerušení studia. Maximální doba studia v bakalářských a magisterských studijních programech a magisterských studijních programech, které navazují na bakalářské studijní programy, je dvojnásobkem standardní doby studia těchto programů. Pro studium v doktorském studijním programu je maximální doba 8 let.

odpovídající ochranu mateřství a rodičovství též v souvislosti s vysokoškolským studiem. **S ohledem na to, že rodičovství a rodina je hodnotou ústavně chráněnou (srov. čl. 32 odst. 1 Listiny základních práv a svobod) a kulturně vysoce ceněnou, a to nejen z důvodů společenských, ale i ekonomických, lze výše uvedenou absenci ochrany mateřství a rodičovství považovat za vysoce nežádoucí.**

Jak bylo prokázáno, matka studentka má v oblasti sociálního zabezpečení horší postavení, než má matka zaměstnankyně. Je to dáno pravděpodobně skutečností, že matka studentka přispěla do systému sociálního zabezpečení méně, než matka zaměstnankyně (aspekt zásluhovosti). Lze mít za to, že toto rozlišování je důvodné. Přesto nelze opomenout, že je motivující k tomu dítě během studií nemít.

Čekat s mateřstvím a rodičovstvím na dobu po skončení studia se tedy jeví jako ekonomicky výhodné pro jednotlivce. Není však výhodné zdravotně, a vůbec není výhodné pro společnost jako celek. Je patrně nerozporovatelné, že se stoupajícím věkem rodičky stoupá i riziko komplikací během těhotenství a porodu, ve vyšším ohrožení je též zdravý vývoj dítěte či dokonce otěhotnění samotné. Dále je třeba poukázat též na to, že oddalování rodičovství vede v konečném důsledku k úbytku obyvatel a stárnutí populace. Tento jev je nežádoucí o to více, když jde o zpomalení obnovy populace vysokoškoláků, neboť právě absolventi vysokých škol statisticky vzato snáze hledají práci a mají vyšší průměrné výsledky – tedy méně zatěžují státní rozpočet čerpáním sociálních dávek (zejména v nezaměstnanosti) a naopak více do něj přinášejí. Z ekonomických důvodů by proto právě tato skupina osob měla být k mateřství motivována. S ohledem na to, že vysokoškolské studium přichází v úvahu nejčastěji mezi 19 a 25 rokem života, je evidentní, že by tato skupina měla být podporována i z důvodů zdravotních.

Pokud jde o změny v oblasti vysokého školství, návrh upravuje postavení studentů a studentek (tedy mužů a žen) jednotně. Rozdílně je však upraveno jejich postavení v oblasti práva sociálního zabezpečení, a to tak, že studentské výhody jsou prostřednictvím institutu nezaopatřeného dítěte v době přerušení studia přiznávány toliko matce. Jejich přiznání i druhému rodiči by nebylo žádoucí, neboť by tak nestimulovalo žádného z rodičů k rychlému ukončení studia a vlastní ekonomické aktivitě vedoucí k zaopatření celé rodiny, v případě otce by navíc změna vyžadovala složitá opatření řešící například situace, kdy otec o dítě nepečuje či pečuje jen částečně, včetně jejich prokazování. Uvedené důvody pro rozdílné zacházení nezakládají nedůvodnou diskriminaci, neboť vycházejí z racionálních úvah a respektují politiku sociálního zabezpečení a (motivace k) zaměstnanosti.

B. Principy navrhované právní úpravy

V tomto kontextu se tedy jeví jako nezbytné přijmout takovou právní úpravu, která by motivovala studenty vysokých škol neodkládat kvůli obavám o zdárný průběh studia a finanční zabezpečení své mateřství a rodičovství na dobu pozdější. Za tím účelem bude vhodné zabezpečit, aby změna zajistila matce a otci dítěte ochranu v rozsahu srovnatelném s ochranou poskytovanou zákoníkem práce, včetně toho, aby matka a otec dítěte čerpali výhody obdobné výhodám, které čerpají zaměstnanci na mateřské a rodičovské dovolené.

Zejména s ohledem na možné zneužití (kdyby žena mohla přerušit studium hned po otěhotnění, mohla by si tím v následující době zabezpečit status nezaopatřeného dítěte po celou uznanou dobu mateřství, a to aniž by prošla jedinou průběžnou kontrolou studia či dokonce aniž by ukončila jediný předmět) a dostupné alternativní řešení v případě tzv.

rizikového těhotenství, nepředpokládá navrhovaná právní úprava paušální studijní úlevy pro období těhotenství. Též s ohledem na to, že řádně probíhající těhotenství nelze v počátcích považovat za relevantní komplikaci studia, a ve finálním období již přechází těhotenství plynule do uznané doby rodičovství

Navrhuje se tedy zejména:

- a) stanovit jako zásadu obecnou zákonnou povinnost vysoké školy činit vhodná opatření pro studium rodičů dětí ve věku do 3 let,
- b) zakotvit právo rodiče dítěte na přerušení studia po dobu, po niž by jinak trvala mateřská či rodičovská dovolená (tzv. uznaná doba rodičovství), a v případě přerušení zachovat matce status soustavné přípravy dítěte na budoucí povolání jako při studiu nepřerušném, a
- c) zohlednit uznanou dobu rodičovství při stanovování poplatku za delší studium a posuzování maximální doby studia.

S výjimkou vyrovnávacího opatření pro matku v období souvisejícím s porodem a kojením, které se z podstaty věci nemůže v obdobné míře dotýkat muže, navrhovaná právní úprava nerozlišuje mezi postavením mužů a žen.

C. Soulad s ústavním pořádkem, mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a s právem Evropské unie

Návrh zákona je v souladu s ústavním pořádkem ČR a rovněž s politikou podpory rodičovství a odstraňování diskriminace. Zakládá sice nerovné zacházení se studenty, kteří jsou rodiči, ovšem tato opatření sledují legitimní cíl s ohledem na výše uvedené sociální, ekonomické i zdravotní důvody, a to též s ohledem na ústavně zaručenou ochranu rodičovství a rodiny vyjádřenou v čl. 32 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh zákona je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, jakož i s právem Evropské unie.

Ustanovení významných mezinárodních smluv, které na věc dopadají (zejména čl. 26 Všeobecné deklarace lidských práv, čl. 13 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech či čl. 2 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod) zpravidla konstatují nezbytnost vzdělání, pročež požadují všeobecný přístup k němu (v závislosti na podmínkách dané země). V situaci, kdy ve vyspělém evropském státě musí člověk často volit mezi vzděláním a rodičovstvím, lze mít za to, že tento přístup není naplňován v celém rozsahu možností, které jsou České republice k dispozici. Navrhovaný stav má tedy mimo jiné přispět k vyšší souladnosti českého práva s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána.

S ohledem na to, že vzdělání patří mezi oblasti, v nichž Evropská unie nevykonává svou pravomoc, lze mít za to, že předpisy Evropské unie, judikatura soudních orgánů Evropské unie nebo obecné právní zásady práva Evropské unie se na měněnou oblast přímo nevztahují. V obecné rovině lze však zmínit, že navrhovaná právní úprava nerozlišuje mezi občany České republiky či ostatními občany Evropské unie, ani nedůvodně nerozlišuje mezi jinými skupinami osob, čímž naplňuje jednu ze základních ústavních zásad Evropské unie spočívající ve všeobecném zákazu diskriminace.

D. Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy na státní

rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Na tisíc žen mezi 19-24 lety, což je nejběžnější věk studentek vysokých škol, připadalo v roce 2010 45,7 narozeného dítěte. V roce 2010 studovalo 186 498 žen na VŠ, a to ve všech věkových kategoriích a všech formách studií. I pokud by v průběhu následujících let dosáhla populace studentek VŠ stejných statistických výsledků jako celá populace žen v ČR, a využili bychom údaje plodnosti pro věkovou skupinu 19-24 let, znamenalo by to narození 8523 dětí ročně. Což by vzhledem k celkovému počtu 117 446 narozených dětí v roce 2010 činilo 7,2 % narozených dětí.

V současné době studuje na vysokých školách přibližně 7 studentek matek na tisíc studentek. I při trojnásobném zvýšení počtu těchto studentek činí počet takto narozených dětí pouze 3,3 % narozených dětí v celé ČR.

Návrh zákona tak znamená:

- a) nevýznamné snížení příjmů státního rozpočtu v důsledku daňových úlev rodičů s přerušným studiem, které však závisí na výši příjmů. Pro rok 2012 tzv. sleva na studenta činí 4020 Kč ročně. Vzhledem k tomu, že sleva na poplatníka činí 24 840 Kč ročně, základ daně by musel být větší než 165 600 Kč, což například v případě většiny živností a zákonných paušálních výdajů ve výši 60% činí 414 00 Kč zdanitelných příjmů ročně, aby mohla být využita sleva na studenta. Takových příjmů však studentky v drtivé většině případů nedosáhnou.
- b) žádné zvýšení výdajů státního rozpočtu v důsledku platby pojistného na zdravotní pojištění na rodiče s přerušným studiem, který nepobírá rodičovský příspěvek, neboť za rodiče, jemuž náleží rodičovský příspěvek, platí zdravotní pojištění stát. Zdravotní pojištění hrazené za studenta státem činí 8 676 Kč ročně. S ohledem na věkovou hranici 26 let je zřejmé, že kumulace výhod poskytovaných státem odvozených od institutu nezaopatřeného dítěte posuzovaných podle zákona o státní sociální podpoře v důsledku opakovaných rodičovství nebude nekonečná. Bude tedy záležet pouze na studentovi, resp. studentce, zda období (určené maximální věkovou hranicí nyní 26 let), po které je stát ochoten ho podporovat, využije plně ke studiu či jej zkombinuje s mateřstvím.
- c) nevýznamné zvýšení výdajů státního rozpočtu v důsledku platby přídavků na dítě, tj. matku, v roční výši 8400 Kč; avšak pouze v případě rodin s příjmem do 2,4násobku životního minima. I v případě, že by všechny matky pobíraly tento příspěvek, činí zvýšení výdajů státního rozpočtu přibližně 32,90 milionů Kč ročně
- d) nevýznamné snížení příjmů veřejných vysokých škol z poplatků za delší studium. Minimální poplatek za tzv. delší studium činí za každých 6 započatých měsíců studia minimálně jedenapůlnásobek základu vyhlášeného MŠMT, tedy pro akademický rok 2011/2012 částku 4435 Kč, přičemž horní hranice není omezena. To by znamenalo snížení příjmů vysokých škol minimálně o 17,37 milionů Kč za akademický rok. Je však třeba upozornit, že příjmy z poplatků za studium jsou příjmy stipendijního fondu, který lze použít pouze na výplatu stipendií. Ke snížení provozních či investičních prostředků veřejných vysokých škol tedy nedojde.

E. Dopady na podnikatelské prostředí České republiky, sociální dopady, včetně dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, dopady na životní prostředí

Zákon zlepšuje postavení rodičů, kteří se připravují na budoucí povolání na vysoké škole. Nečiní tak však na úkor jiných skupin obyvatelstva, naopak tím pouze vyrovná příležitosti pro mladé osoby v produktivním věku – studující, s příležitostmi k založení rodiny, které právo již dlouho poskytuje ostatním mladým osobám v produktivním věku – pracujícím. Lze mít za to, že vyjma pozitivních dopadů na vysokoškoláky – rodiče, není zákon způsobilý vyvolat jakékoli jiné zde sledované dopady.

II. Zvláštní část

K části první

K bodu 1:

S ohledem na funkce, které plní veřejné vysoké školy, je žádoucí, aby bylo obecnou zákonnou povinností vysoké školy činit vhodná opatření pro studium rodičů dětí ve věku do 3 let. Toto obecné ustanovení má charakter zásady, v souladu s níž má vysoká škola i její zaměstnanci, postupovat. Uplatnit se může nejen při přijímání vnitřních předpisů či jiných opatření, ale též při interpretaci sporných ustanovení či postupů, nebo jako titul pro zvláštní požadavky příslušných studentů v konkrétních případech.

K bodu 2:

Navrhované změny zakotví právo rodiče dítěte na přerušení studia po dobu, po níž by jinak trvala mateřská či rodičovská dovolená, a dále možnost za stanovených podmínek ukončit přerušení studia dříve. Tím je rodičům poskytnuta možnost pokračovat ve studiu, jakmile nazrají, že již přerušení není nezbytné. Nemusí se tak obávat, že jakmile studium přeruší na celou nárokovou dobu, automaticky tím oddálí úspěšné ukončení svého studia o tři roky. Navíc je třeba zohledňovat rozvržení akademického roku.

Dále návrh zakotví fikci toho, že k přerušení studia či běhu doby od jeho počátku do jeho ukončení nedošlo, neboť stanoví, že doba přerušení souvisejícího s rodičovstvím se do běhu stanovených lhůt nezapočítává. Tím budou rodiče chráněni před ukončením studia pro dosažení maximální doby studia v důsledku rodičovství i před zkrácením maximální povolené doby přerušení v důsledku rodičovství.

K bodu 3:

Toto ustanovení chrání matku po dobu mateřské dovolené vytvořením fikce, že ke splnění studijních povinností má po ukončení doby, po níž jinak trvá mateřská dovolená, právě tolik času, kolik by měla, kdyby dítě neměla.

K bodu 4:

Navrhovaná změna zohledňuje při vyměřování poplatku spojeného se studiem dobu odpovídající mateřské a rodičovské dovolené.

Účelem poplatku za delší studium je sankcionovat studenta za to, že neúměrně protahuje dobu svého studia, případně za to, že čerpá státní prostředky na studia, která neukončuje úspěšně. V obecné rovině má tedy poplatek odradit od chování, které je pro společnost nežádoucí – zejména tím, že kvůli němu dochází k neefektivnímu čerpání státních

prostředků na vzdělávání. Jak ovšem nelze zpochybňovat, rodičovství není nežádoucím jevem. Naopak – rodičovství je u studenta vysoké školy jevem, který by neměl být regulován, ale podporován. Proto je zde vytvořena fikce, že po dobu, po níž by jinak trvala mateřská nebo rodičovská dovolená, studium pro účely podmínek pro vyměření poplatku za delší studium, neběží.

K části druhé

K bodům 1 a 2:

Ustanovení, kterého se změna týká, je rozhodné pro to, komu budou přiznávány tzv. studentské výhody v podobě daňových úlev, případně též v podobě plateb zdravotního pojistného, a to s ohledem na odkaz příslušných předpisů na toto ustanovení. Změna zachovává ony studentské výhody matkám, jejichž studium je přerušeno, v době, po kterou by jinak trvala jejich mateřská nebo rodičovská, a to s cílem motivovat ženy vysokoškolačky mít v době studií děti.

Jde o první krok ke zlepšení pozice rodičů vysokoškoláků v oblasti sociálního zabezpečení. Záměr se zatím zaměřuje na matky, podpora otců by vyžadovala složitá opatření, proto je v tuto chvíli plánována pouze v oblasti vysokoškolského vzdělávání. V návaznosti na zkušenosti s působením přijaté úpravy v praxi a v návaznosti na zvážení širších okolností se v budoucnu počítá také s podporou otců.

K části třetí

Navrhuje se účinnost od 1. 1. 2013, a to jednak s ohledem na časovou náročnost opatření, která budou muset provést vysoké školy, aby uvedly své vnitřní předpisy a jinou svou činnost do souladu s přijatou úpravou, a dále s ohledem na to, že dodržování kalendářního roku je vhodné pro oblast úpravy sociálního zabezpečení.

V Praze dne 16. 3. 2012

Anna Putnová, v.r.

Petr Gazdík, v.r.